

On TRAC©K

TRAK, richtinggevend instrument
bij waardenafwegingen rondom voedselkwaliteit

Een beknopte omschrijving van TRAK als methodiek bij beleidsvorming.
Geïllustreerd aan de hand van het praktijkvoorbeeld
'Herintroductie diermeel in diervoeders?'

LEI

WAGENINGEN UR

Voedselkwaliteit, beleid of strijd?

Consumentenvertrouwen in voedselkwaliteit is een belangrijk, actueel en complex beleidsthema. Het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) heeft een aantal waarden geformuleerd die van belang zijn in beleidsafwegingen over voedselkwaliteit, zoals *voedselzekerheid, economie, productkwaliteit, voedselveiligheid, gezondheid, milieu, dierenwelzijn, rechtvaardigheid en ambachtelijkheid*. Rond deze waarden spelen verschillende belangen; de één vindt dit belangrijk, de ander dat. Bovendien kunnen waarden elkaar versterken maar ook concurrerend met elkaar zijn. Uiteenlopende verwachtingen ten aanzien van 'waardering' van deze waarden en ondoorzichtige/onduidelijk afwegingen, kunnen leiden tot verstoorde verhoudingen tussen beleidsmakers en belanghebbenden.

Kortom, er is behoefte aan een methode die inzicht geeft in drijfveren, belangen en afwegingen rondom beleid en voedselkwaliteit. Wageningen Universiteit en Researchcentrum (Wageningen UR) heeft TRAK ontwikkeld, een methode die de afwegingen van belanghebbenden en beleidsmedewerkers bij de keuze van een (alternatief) scenario inzichtelijk maakt:

'TRAK' (TRansparant AfwegingsKader)

TRAK biedt beleidsmakers een hulpmiddel voor de onderbouwing van hun keuzes voor een bepaald beleidsalternatief. Dit gebeurt door afwegingen tussen verschillende waarden van voedselkwaliteit in het beleidsvormingsproces te verhelderen en door de aspecten expliciet en inzichtelijk te maken.

*'De methodiek werkt
om argumenten op tafel te krijgen.'*

Deelnemer workshop

TRAK in 't kort...

Transparante beleidsmatige afwegingen rond voedselkwaliteit, daar draait het om. TRAK (TRansparant AfwegingsKader) geeft sturing aan dit proces waarin gezocht wordt naar een brede kijk op de dingen en naar dialoog met betrokken partijen. Dat gebeurt stapsgewijs, aan de hand van een tabel: eerst worden de uitdaging en beleidsvraag, de mogelijke scenario's en de relevante waarden bepaald. Daarna bepalen de deelnemers de criteria en gewichten waarop deze waarden worden beoordeeld. Vervolgens worden aan de hand van deze gezamenlijk geformuleerde uitgangspunten, de scores bepaald. Deze scores vormen de basis voor de uiteindelijke afweging en het besluit.

Door bovengenoemde stappen raken partijen op een dieper niveau met elkaar in gesprek en komen achterliggende argumenten en onderbouwingen boven tafel. TRAK vormt de structuur om discussies op transparante wijze te laten verlopen en maakt afwegingen helder. Én biedt deelnemers handvatten om te komen tot een besluit. Dat wil niet zeggen dat er maar één besluit mogelijk is, maar wel dat op basis van transparante afwegingen partijen inzicht krijgen in wat het meest realiseerbare of breed geaccepteerde scenario is.

Kort gezegd, TRAK maakt het mogelijk dat uiteenlopende partijen met elkaar gestructureerd discussiëren, nieuwe scenario's beoordelen, systematisch zoeken naar alternatieve oplossingen en zo besluitvorming ondersteunen.

*'Het is een goede manier
om de discussie te structureren.'*

Deelnemer workshop

TRAK: doeltreffend en flexibel

TRAK is geen rigide methodiek die maar op één manier werkt. Het is een interactief proces, waarbij 'onderweg' een route bijgesteld kan worden, of niet álle wegen bewandeld hoeven te worden. TRAK is bruikbaar en toepasbaar:

- als instrument om waardenafwegingen rond een bepaalde beleidskwestie te koppelen aan een maatschappelijke dialoog en/of participatie
- als 'detector' om diepere onderbouwingen die schuil (kunnen) gaan achter afwegingen van belanghebbenden, op te sporen en scherp te krijgen.

TRAK is flexibel als het gaat om:

- Het aantal scenario's, waarden en criteria (van enkele tot veel)
- Scores, deze kunnen variëren van een eenvoudige toekenning van plussen en minnen tot nauwkeurige kwantitatieve gegevens
- Input, van objectieve metingen tot subjectieve meningen en/of systematische analyse van onderliggende gegevens
- Rekenregels, deze kunnen meer of minder complex zijn
- De formulering van waarden en criteria

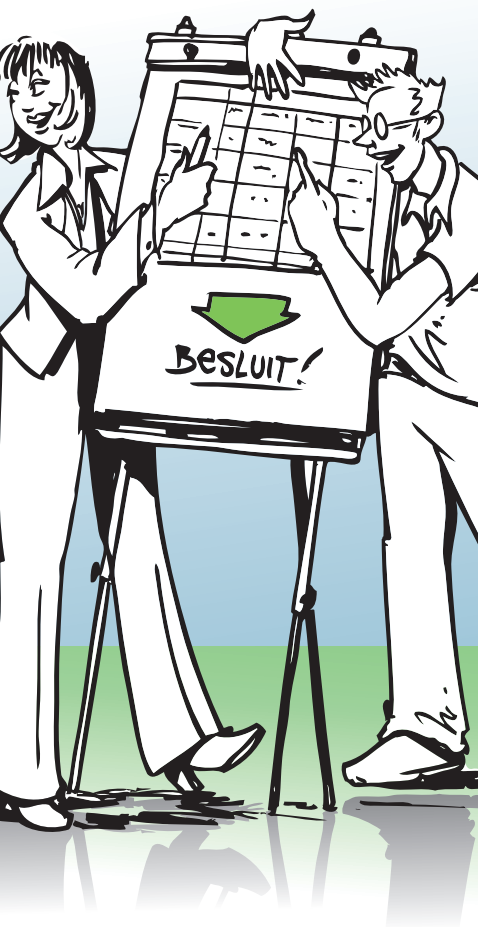
TRAK helpt bij:

- Ordening van gedachten, argumenten en gevoelens die nodig zijn om een beslissing te nemen
- Reflectie op (vermeende) feiten, meningen, emoties en intuïties
- Formuleren van kennishiaten
- Inbreng van kennis
- Samenvoegen van de inbreng van verschillende betrokkenen
- Ondersteuning bij (her)ontwerp van alternatieve scenario's
- Eindevaluatie van mogelijke scenario's
- Legitimeren van gekozen beleidsopties

TRAK in de praktijk

In oktober 2007 is TRAK toegepast tijdens een workshop 'Herintroductie diermeel in diervoeders' (initiatief LNV en Wageningen UR). De vraag 'kan het gebruik van diermeel weer een plaats krijgen in diervoeders?' is een actueel en complex beleidsthema. Sinds de BSE-crisis is gebruik van diermeel verboden, maar inmiddels blijkt één en ander genuanceerder te liggen. Hoe kan of moet beleid hier op aangepast te worden? Uiteenlopende waarden met betrekking tot voedselkwaliteit van de diverse maatschappelijke belanghebbenden komen hierbij aan bod. Een duidelijk geval van beleidsafweging waarbij TRAK uitkomst kan bieden.

In een open dialoog tussen beleidsmedewerkers en belanghebbenden werd TRAK gebruikt om beter inzicht te krijgen in de belangen die spelen rondom dit onderwerp. Een drietal scenario's werd voorgelegd en bediscussieerd: één daarvan betrof het huidige beleid en twee vormden (toekomstige) beleidsopties. De drie scenario's zijn tegen elkaar afgewogen en aan de hand van de eerder geformuleerde waarden, criteria en schalen werden de scores bepaald. Door deze scores en het inzichtelijk krijgen van achterliggende argumenten en afwegingen, konden de deelnemers concluderen welk scenario niet wenselijk was en welke het meest reëel en haalbaar was. Een belangrijke voorwaarde bij besluitvorming rondom beleid.

'Door TRAK zijn in de workshop meer aspecten en argumenten naar boven gehaald dan in een eerdere schriftelijke consultatieronde.'

Dossierhouder van ministerie van LNV

Trek in TRAK?

Herkent u de geschetste problematiek en bent u betrokken bij beleidsafwegingen rondom consumentenvertrouwen en voedselkwaliteit? TRAK kan helpen om in dialoog met de diverse betrokken partijen deze afwegingen transparanter te maken. Natuurlijk is TRAK geen wondermiddel of de oplossing voor alle beleidsproblemen. Het is wél een bruikbaar richtinggevend instrument gebleken in de zoektocht met anderen naar relevante afwegingen en argumenten.

TRAK laat ook ruimte voor gecombineerde toepassingen met andere afwegingsmethoden. Op dit moment wordt bijvoorbeeld bekeken hoe TRAK is in te zetten in combinatie met de verbrede risicobeoordeling die door het RIKILT en Biometris is ontwikkeld.

Rapporten

Meer achtergrondinformatie is te vinden in de onderstaande rapporten die te downloaden zijn via de website van het LEI: www.lei.wur.nl

TRAK: Voedselkwaliteit op het spoor.

Op weg naar een transparant beleidsafwegingskader

Bracke, M., E. de Bakker, V. Beekman, K. Jansson en R. de Graaff

Den Haag, LEI-rapport 2008-002

Diermeel in diervoeders?

Een methodische discussie met stakeholders

Stijnen, D., E. de Bakker, J. Teeuw, M. van der Spiegel, R. de Graaff en M. Bracke

Den Haag, LEI-rapport 2008-003

Informatie

Erik de Bakker, LEI Wageningen UR,
e-mail: erik.debakker@wur.nl

Volkert Beekman, LEI Wageningen UR,
e-mail: volkert.beekman@wur.nl

Hans Bouwmeester, RIKILT,
e-mail: hans.bouwmeester@wur.nl

Marc Bracke, Animal Sciences Group,
e-mail: marc.bracke@wur.nl

Daniella Stijnen, Agrotechnology and Food Sciences Group,
e-mail: daniella.stijnen@wur.nl

Frank Jan van der Valk, Ministerie van LNV,
e-mail: f.j.van.der.valk@minlnv.nl

Oprichtgever

De rapporten en deze folder zijn gemaakt in opdracht van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV).

Colofon

Productie & Coördinatie:
Wageningen UR Communication Services

Tekst:
WhatEIs, Delwijnen

Illustratie:
JAM visueel denken, Amsterdam

Vormgeving:
The Key Agency, Amsterdam

Drukwerk:
DeltaHage BV, Den Haag